

1. kursusgang 11. oktober

Modalverber

Vi starter med et hurtigt overblik over de danske modalverber. I kender systemet fra svensk, men det fungerer en lille smule anderledes på dansk – det vil fremgå efterhånden.

Der er en meget lille gruppe verber på dansk som kaldes modalverber. Traditionen er ikke altid enig om hvilke verber det er, men disse fem centrale verber er alle enige om, og de er også nok i vores sammenhæng.

- kunne
- skulle
- ville
- måtte (der er to udgaver af *måtte*. Et der betegner tilladelse, og et der betegner nødvendighed/sandsynlighed)
- burde

De øvrige er *turde*, *gide* og *behøve*.

Det er ikke alle modalverberne der passer lige godt ind i definitionen. De sidste tre passer ikke helt, men når vi har dem med alligevel, er det fordi de på mange måder alligevel opfører sig som modalverber. I forbindelse med modalverberne er det også relevant at se på aktiv/passiv (s-passiv/*blive*-passiv). Det vender vi tilbage til i 3. time.

Kendetegn ved modalverberne:

De betegner dels mulighed/nødvendighed (vilje) og sandsynlighed og subjektiv/objektiv forankring.

De ender ikke på *-r* i præsens.

De har sammenfald mellem infinitiv og præteritum.

De forbindes med en efterfølgende infinitiv uden *at*.

De optræder ikke i imperativ.

De stiller ikke semantiske krav til subjektet.

For *kunne*, *skulle*, *ville*, *burde* og *måttes* vedkommende er der sammenfald mellem infinitiv- og præteritumformen.

Gide afviger fra hovedgruppen på følgende punkter: Det har *-r* i præsens, det stiller semantiske krav til subjektet.

Turde afviger fra hovedgruppen på følgende punkter: Det har mulighed for *at*-infinitiv, det stiller krav til subjektet, og det har en lidt anderledes semantik.

Behøve afviger fra hovedgruppen på følgende punkter: Det har *-r* i præsens, det har mulighed for *at*-infinitiv, det har ikke sammenfald mellem infinitiv og præteritum

Anvendelse

Hvordan bruger man modalverberne? Hvornår bruger man hvilket verbum?

Sandsynlighed:

Verberne *kunne*, *burde*, *måtte* kan bruges til at udtrykke sandsynlighed.

- Han er ikke kommet frem
- Han kan være kommet frem
- Han bør være kommet frem
- Han må være kommet frem
- Han er kommet frem

Der er flere nuancer – dem vender vi tilbage til i time 2 (tempus) og 4 (modalpartikler).

Mulighed/nødvendighed:

Verberne *kunne*, *måtte*, *skulle* kan bruges til at udtrykke mulighed/nødvendighed.

- Isen kan spises (mulighed)
- Dette hus må ikke rives ned (tilladelse)
- Katten skal fodres (nødvendighed)
- Han må være svensker (sandsynlighed)

Også her er der mange ekstra nuancer som vi vender tilbage til i time 3 (diatese). Man skal dog være opmærksom på at for de fire første verbers vedkommende (*kunne*, *måtte*, *skulle* og *burde*, som ikke er helt så relevant i forbindelse med mulighed/nødvendighed) kan man stille spørgsmålene:

- Kan isen spises? (mulighed)
- Må dette hus rives ned/ må huset rives ned? (tilladelse)
- Skal katten fodres? (nødvendighed)

Men det kan man ikke med *måtte* i sandsynligheds-betydningen:

- *Må han være svensker? (sandsynlighed)

Når man bruger *måtte* i spørgsmål, kan det kun forstås som om det handler om tilladelse.

Rygte:

Man bruger ofte verbet *skulle* til at udtrykke rygte eller til at udtrykke at det man siger, er noget man har fået at vide af andre:

- Han skal have været meget flot som ung
- Det skulle være så sundt med en snaps til silden
- Det skulle blive regn i morgen.

Også det vender vi tilbage til i time 2 (tempus).

Opgave

Sæt jer to og to og formuler hvad I ville sige i følgende situationer ved hjælp af modalverber (der er ikke kun én rigtig løsning, man kan formulere det på flere måder):

- 1 Du vil gerne have at Mette lukker vinduet. Hvad siger du?
- 2 Du vil gerne låne Mettes kuglepen. Hvad siger du?
- 3 Mette har inviteret dig til middag. Det passer dig ikke den dag. Hvad siger du?
4. Du vil foreslå Mette at I mødes på onsdag i stedet for. Hvad siger du?
- 5 Du vil gerne have et lift i Mettes bil. Hvad siger du?
- 6 Du tror der er plads til jer alle fem i bilen. Hvad siger du?
- 7 Dine venner er på vej. Du tror de kommer lige om lidt. Hvad siger du?
- 8 Du kan ikke læse din vens håndskrift. I skal til middag. Du tror der står kl. 8 i invitationen. Hvad siger du?
- 9 Det er vigtigt at I kommer kl. 10. Du vil fortælle dine venner at bussen kører kl. 9.30. Hvad siger du?
- 10 Du vil gerne være med i gaven til Mette. Hvad siger du?

Hvad ville der ske hvis man brugte et andet verbum end det I har valgt?

Høflighed:

Hvad er forskellen på *kan* og *vil*. Hvorfor er det mere høfligt at bruge *kan* end *vil*? (Vi vender tilbage til forskellige måder at udtrykke høflighed i time 2 (tempus)).

Spørgsmål og svar – positivt og benægtende:

Når man skal udtrykke positive og negative spørgsmål og svar, kan man supplere med godt, gerne, ikke, etc. Der er lidt forskel på modalverberne:

Kan ikke (mulighed)	Kan godt (mulighed)	
Skal ikke (nødvendighed)	Skal – (pligt)	
Vil ikke (vilje)	Vil godt (pligt)	Vil gerne (vilje)
Må ikke (tilladelse)	Må godt (tøvende tilladelse)	Må gerne (tilladelse)
Bør ikke (tilladelse)	Må godt (tøvende tilladelse)	Må gerne (tilladelse)
Tør ikke (vilje)	Tør godt (vilje)	
Gider ikke (vilje)	Gider godt (vilje)	
Behøver (pligt/nødvendighed)	Behøver (pligt/nødvendighed)	–

Eksempler at øve sig på:

1. Vil du med?
2. Vil du med i biografen?
3. Jeg vil gerne i morgen.
4. Kan du komme i morgen?
5. Jeg kan ikke i morgen.
6. Jeg kan først klokken fire.
7. Jeg kan godt om eftermiddagen.
8. Det kan vi godt.
9. Skal vi gå?
10. Skal du med?
11. Skal vi vente på dig?
12. Jeg gider ikke i dag.
13. Jeg gider godt i morgen.

Prøv at forklare betydningen af eksemplerne. Prøv at lære eksemplerne udenad med den rigtige intonation.

Forberedelse til næste gang

Lav en lille dialog (ca. 8 replikker i alt) mellem to personer, der aftaler noget. Brug modalverberne (Denne opgave gemmer vi til senere). Skriv en liste med (mindst) ti ord eller sætninger som du er irriteret over at du ikke kan konstruere på dansk. Dem kommer vi ind på senere på kurset.